

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй
Верховно Сөвөдэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган
№ 247(5918) | 1949 оной декабрин 16, пятница | Сэн 20 мүнгэн

Залуу мэргэжэлтэндэ анхаралтайгаар хандаха

Манай республикада өлдө мэр-
гэжэлтэн жал ерэхэ бүри олошор-
жо байна. Багшанар, врачууд,
зоотехнигүүд, мелиораторнууд, ме-
ханигүүд болон дээд эрдэмтэй
бөшөшье мэргэжэлтэд улам бүри
олошорбо. Хүдөөдэ хүдэлжэ бай-
гаа мэргэжэлтэд илангаяа олон
болонхой.

Эдэнэй олохивь Советскэ Союзай
централяна ба бэшэ бэшэ област-
нуудта дээдэ нургуули дүүргээн
мэргэжэлтэд байха юм. Энэ ушар
болбол социалистическэ Бурят-
Монголой ажахы ба культурые
хүгжөөн дэбжөөн түлөө парти
ба правительствын табижа байгаа
анхарал оролдолгы, ленинско-
сталинска национальна политикын
сэсэн мэргэн байһынь үшөө да-
хин гэршэлэн харуулан.

Советскэ Союзай өлдө нота-
гуудна манай эндэ хүдэлжээ эр-
һэн хэдэн зуун мэргэжэлтэд рес-
публикын ажахы ба культурые
хүгжөөх хэрэгтэ хамаг хүсэ ша-
далаа, эрдэм бэлгэе зориулан.
Манай өлдөхи организацинуудай
— партийна, комсомольско, проф-
союзна организацинуудай талаана
элэ мэргэжэлтэд анхарал ехээр
табижа бүрин тэдэнэр улам най-
наар ажаллана. Энэ ушары оло-
тоо залуу мэргэжэлтэдэй хүдэл-
мэри дээрэ ажаглан хаража боло-
хо байна.

Центральна областнуудта ин-
ститудууды дүүргээн залуу ба-
гшанар, врачууд, мелиораторнууд
ба бусад мэргэжэлтэд ехэ ехэ го-
родууд болон культурна цент-
руудтэ байжа байтанаа городууд-
наа, мүн заримандаа аймагтай
центрууднашье холо, байһан
нотугуудта ажаллахаар элгэгдэ-
дэг гэшээ. Эдэ холын нотагууд
урдыкын шэнги балар харанхы,
«баабгайн үшээгүүд» байхала бо-
лиһонинь үнэинэй мэдэжэ. Гэ-
бэшье, эдэ холын нотагуудай
байдал ехэ ехэ культурна цент-
руудтэ байдалда орлохо нура-
гуй ондоо байһан туладань, ная
тэндэһээ эрһэн залуу хүбүүд ба-
сагад манай эндохин, холын хү-
дөө нотагай байдалда түрүүш-
гээр дадалгүй байдаг. Ингээд
байханда, тэдэндэ хани нүхэрэй
хандаха, туһаламжа, зүбшөөл
аргагүй хэрэгтэй болодог. Иймэ
туһаламжые хамагай түрүүн суг-
таа хүдэлжэ байһан нүхэдын
үүшлэхэ ёһотой. Теэд ганса
сүтгээ хүдэлжэ байгаа нүхэдэй
туһаламжаар хизаарлахань бага
байна.

Партийна, комсомольско, проф-
союзна организацинууд, олонити
бүхидөө холохо эрһэн залуу
мэргэжэлтэд тухай паналаа та-
бижа ёһотой. Тэдэниинь мин лэ ур-
машуулха, урин дулаан үгэнүүдые

Энэ цехынхид байгша оной де-
кабрин 21 хүрэтэр жэйлэйнгэ
программые дүүргэжээ гадна,
гурбан паровоз түсэбһөө га-
дуур занбарилжа гаргаха уялга-
тай юм. Тэрэнэ мүнөө амжалта
тайгаар дүүргэжэ байна. Тинхэлэ
энэ цехтэй социалистическэ мур-
сөөнэй догвор баталһан шэрэм-
шудхалгын цехынхид багша Ста-
линайнга түрэнэн үдэрэй хүндэ-
лэлдэ үйлдбэрингөө жэйлэй про-
граммые сүм дүүргээд, түсэбһөө га-
дуур 300 тонно эрчим шанартай
булад хайлуулжа, Эхэ орондоо
бэлэг барихын түлөө тэмсэжэ ба-
ха юм.

тэдэндэ хэлэхэ тухай хэлэгдэнэ бэ-
шэ. Иймэ урмашуулгын хажуу-
гаар, мүн хэхэ ажалаа ойлгожо
абахадань, ямар нотагта хүдэлжэ
болоо нэм, тэрэ нотагайнга ажа-
байдалые ойлгожо абаха ба
өөрингөө нуурине эвэлжэ абаха-
дань туһалха хэрэгтэй.

Нуралсалаа дам саашадаа ур-
галжүүлхэдэнь, политическэ ба
тусхай эрдэмээ дээшлүүлхэдэнь
саг соонь туһалха гэшээ айхабар
шухала. Хэнһээ консултация аба-
ха, хаанаһаа литература олохоб,
ажал хүдэлмэри дээрэ гаража
байгаа шэнэ асуудалуудта хаа-
наһаа харюу абахоб гэжэ хэлэхэ
үгэхэ, газетэ журнал захиха аба-
хадань туһалха хэрэгтэй. Өөрингө
өжэ ажауудалые түхээрхэдэнь,
жэшээхэдэ, гэр байратай, түлээ
заллһатой болоходонь туһаламжа
зүүлжэ гэшээ мүн лэ шухала.
Эдэ асуудалууд бараттай шэн-
гээр зарим хүнүүдтэ ханагдажа
болохо. Теэд бэшэ тэһээ эрһэн,
бөө даан ажаууа эхилжэ бай-
һан залуу хүнүүдтэ эдэ асуудал-
нууд нилээд бэрхэтэй байдаг. Тим-
мэһээ, ажабайдалаа түхээрхэдэнь
залуушуудта туһалха гэшээ тэ-
дэнэй ажал хүдэлмэри аша үрэ
ехэтэй болгоходо сөб сэхээр нүлөө
үзүүлжэ байна. Гадна, тэдэниинь
олонитын хүдэлмэридэ эрһэн
дарын хабадуулха, олонитын
ажал-ябуудалд болоходонь ту-
һалха хэрэгтэй.

Партиин Хорин айком залуу
мэргэжэлтэдэй зүбшөөе ная үн-
гэр. Энэ зүбшөө дээрэ айма-
гай хүтэлбэрилэгшэд болбол
залуу мэргэжэлтэдтэн тэдэнэй па-
нажа бодожо ябанан юумэн
тухайнюунгүйгөөр, далдалангүй-
гөөр дууһан хөөрөлдөн байна.
Тинмэһээ тэдэнэй хойлодоо бүри
найнаар хүдэлжэ байһанда ажа-
гэжгүй. Мүн энэһэй хажуугаар
залуушуудай ажабайдалда, ну-
ралсалаа хамаагүйгөөр, хүйтэнгөөр
хандагад баримтанууд илангаяа
Закаменай, Мухаршэбэрэй, Ивол-
гин аймагуудта байдаг.

ВКП(б)-гэй Обком болбол за-
луу мэргэжэлтэндэ анхаралтай-
гаар хандаха эрилтые бүхи пар-
тийна организацинуудай урда
уни хада табиһан байгаа. Тим-
мэһээ Обкомой энэ заабарине бо-
дото хэрэг дээрэ дүүргэхэ саг
ерөө.

Анхарал оролдолгодо урмаша-
һан, зоригжоһон залуу мэргэжэл-
тэд тэдэнэй урда табигданан зор-
илгоонууды бэлдүүлхын түлөө,
социалистическэ Бурят-Монголой
ажахы болон культурые дам саа-
шадань хүгжөөн дэбжөөхын түлөө
арба дахин хүсээ зангинан ажал-
лахал.

Г. Бадмаев.

Малшадай амжалта

Арадай агуухэ вождэ Иосиф
Виссаронович Сталиной түрэнэ
70 наһанай өйе ажалдай шэнэ ам-
жалтануудаар тэмдэглэхэ гэжэ хүн
бүхэн хүсэнэ. Вождин ойн найн-
дэргэ бэлэг болгон Куларын айма-
гай Кудышевэй нэрэмжэтэ кол-
хозой малшад эбэртэ боло мал үс-
хэбэрлэхэ түсэбөө 102 процент
дүүргээ. Тэдгээр наамхай үнээн бү-
рһөө дунда ээргээр 1036 литр нү
наһан байха юм. Зарим, наали-

шад бүри ехэ амжалтанууды
туһала. Жэшээхэдэ, наалишан
А. Полюнова дажа абанан 10
үнэһинэ 10 тугал абажа, хоро-
тогүйгөөр тэжээгээд, үнээн бүри-
һөө 1400 литр нү наагаа. Тинхэлэ
Е. Новоселова үнээн бүхэнһөө
1363 литр нү наагаад байна. Тус
колхозой малшад малай үбэлжэ-
гые эрхимээр үнэргэжэ байна.

Д. Дориев.

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СӨВӨДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ Генералиссимус СТАЛИНДА

МОСКВА, КРЕМЛЬ.

Господин Генералиссимус!
Чехословаки ба Советскэ Сою-
зай хоорондо хани барисаан, хар-
илсан туһалсалга ба дайнай хойто
хойто тээ хани харилсаатай байха
тухай Договора баталагдаһаар
6 жэл болоһой ойтой дашарам-

дуулан минни өөрын ба бүхи Че-
хословакка правительствын үнэн
зүрхэнэй амаршалга тогтоон аба-
хыетнай Танине гуйнаб.
Хоёр оронуудай хоорондох
союзна догвор хадаа фашизмын
дарлалтаһаа Чехословакка арадые

Улаан Армин сүлөөлхэ ябадал
хангаа, манайда социализм бай-
гуулгын, бүхи дэлхэй дээрэ эб
найрамдал тогтоолгын үндэһэ нуу-
ри болоо.
Чехословакин ажалшад өөрын-
гөө эрхэ сүлөөгэй ба хоёр арадуу-

дай ахадүүтэй холбоной улэ
ехээр бэхжэхэ байһанай үнэ
найдабарине тус догворто харан.

Антонин ЗАПОТОЦКИЙ,
Чехословакка Республикы
Премьер-Министр.

ЧЕХОСЛОВАЦКА РЕСПУБЛИКЫН МИНИСТРНҮҮДЭЙ СӨВӨДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ господин А. ЗАПОТОЦКИДО

ПРАГА

Советскэ Союз ба Чехословакка Республикын хоорондо
хани барисаан, харилсан туһалсалга ба дайнай хойто тээ хани
харилсаатай байха тухай Договора баталагдаһаар 6 жэл боло-
һой ойтой дашарамдуулаан, Чехословакка Республикын арадууд-
та, тэрэнэй Правительствода ба Танда өөртэтнай хани барисаанай

амаршалгануудыемни тогтоон абахыетнай, господин премьер, Т
нине гуйнаб.

Чехословакка Республикын хүгжэн халбархыг Советскэ Сою-
зай ба Чехословакин арадуудай хоорондох холбоон ба хани б
рисаанай саашадаа батажахые хүсэнэб.

амаршалгануудыемни тогтоон абахыетнай, господин премьер, Т
нине гуйнаб.
Чехословакка Республикын хүгжэн халбархыг Советскэ Сою-
зай ба Чехословакин арадуудай хоорондох холбоон ба хани б
рисаанай саашадаа батажахые хүсэнэб.

И. СТАЛИН

СССР-эй Верховно Сөвөдэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. М. ШВЕРНИГТЭ

Чехословакка Республикын Президентын эльгээнэн бэшэг

Хани барисаан, харилсан туһа-
лсалга ба дайнай хойто тээ хани
харилсаатай байха тухай Догово-
рой баталагдаһаар 6 жэл гүйсэ-
нэй ойтой дашарамдуулан, Танда,
Танаар дамжуулан бүхи советскэ
ардад дүлэтэ амаршалга ба баяр
хүргэхые намда зүбшөөрты.

Советскэ Армин сүлөөлэлгын
шиндхэхы үргые дахин дахин на-
нана, немецкэ фашизмые Советскэ
Армин илайг илайтань майай
арадай саашадаа хүлөөтэйгөөр хүг-
жэхэ гол арга нүхэсэлнүүдые хан-
гаа. Советскэ Союзтай холбоон ба
хани барисаан хадаа үнэхөөр бөө
даанхай байдалайнай бодото най-
дабар мүн гэжэ чехословакка
арад улам бүри гүнзэгыгөөр ойлгон
мэдэржэ байна. Бага арадуудай
бөө дааха байдал ба суверенитет-
тэнь дэлхэйн империализмын
улам ехээр довтолжо байһан мүнөө
үедэ чехословакка арад тус ушар-

та илангаяа ехээр үнэншэжэ байна.
Социализмын бата хэрэм — аха-
дүү Советскэ Союзай туһаламжа
хадаа социализм байгуулха хэрэг-
тэй амжалтануудайнай найлдаба.
ри болоно гэжэ, Советскэ Союзай
дэмжэлгэ, дүй дүршэл ба жэшээн
лэ бүри найн ба жаргалта үглөө-
дэрые байгуулха найдамта зам
заажа ба табижа үгэн гэжэ манай
арад мүн лэ ойлгоно.

даха хүсэн түгээ фактор мүн гэж
бүхи нацануудай эгээлэй хам-
хунүүдтэй хамта, чехословакка
арад харана.

Энэ гайхамшаг үдэр элэ бүгэдэ
түлөө бүхи чехословакка арал-
үмэнһөө минни халуун баяр бая
халангые тогтоон абты. Баяр
байхан мүнөөнэй ба жаргал
агуухэ ерээдүйнгөө түлөө ман-
бүхи арадай гүнзэгыгөөр баясада
дуралдаг, үнэн байдаг хүндэ
бүхи дэлхэйн ажалшадтай агуу-
вождь, Генералиссимус И. В. Ст-
линда ба советскэ ардад ба
баясхалан хүргэхые хүсэнэб.

ГОТВАЛЬД.

Чехословакка Республикын Президент господин К. ГОТВАЛЬД.

ПРАГА

Советскэ Союз ба Чехословакка Республикын хоорондо хани
барисаан, харилсан туһалсалга ба хани харилсаатай байха тухай
Договора баталагдаһаар зургаан жэл болоһонтой дашарамдуулан,
господин Президент, Танда ба Танаар дамжуулан, Чехословакин

арадуудта үнэн зүрхэнэй баяр хүргөөд, манай оронуудай арадууд
ба бүгдэлнитын эб найрамдалай ашаг туһала советскэ-чехосло-
вакка хани барисаанай саашадаа хүгжэхыень хүсэнэб.

Н. ШВЕРНИК

МОСКВА, КРЕМЛЬ.

Иосиф Виссаронович СТАЛИНДА

Хүндэтэ Иосиф Виссаронович!
Республиканы съезддэ суг-
ларһан билдээр, Бурят-Монголой
Автономно Советскэ Социалисти-
ческэ Республикын медицинскэ хүд-
лэмэрилэгшэд манай хүндэтэ инга-
багша, эсэгэ ба хани нүхэр, бүхи
арадуудай вождэ Танда үнэн зүр-
хэнэйгөө дүлэтэ халуун баяр хүр-
гэжэ, үни удаан жэлнүүдтэ элүүр
энхэ ажаууухытай хүсэнэбди.

Гансахан үүдэй жэлнүүдтэ тур-
шад болһонцануудай тоо 15-аар,
тинхэдэ үбшэнгэнэй хэбтэхэ оро-
лдохосхэрэй тоо 540-өөр олошороо.
Амбулаторно-поликлиническэ эмхи
зургаануудай тоо 42-өөр, санитар-
но-противоэпидемическэ эмхи зур-
гаануудай тоо 12-өөр нэмээ. 115
оро дэбисхэртэй 2 санитарнууд
шэнээр нээгдээ. Врачарай болон
медицинскэ дунда мэргэжэлтэй хүд-
лэмэрилэгшэдтэй тоо 2 дахин оло-
шороо. Үбшэнине танин тодорхойл-
гын ба аргалалтын аппаратуураар
болон түхээрлэгээр медицинскэ
эмхи зургаануудые хангалга нил-
ээд найжараа.

дэмтэй хүдлэмэрилэгшэд бүхи
арадтаа хамта туйлай ехэ па-
риотическэ дэбжэлтэдэ оролсон-
хойди. Манай съездын бүхи хүд-
лэмэри хадаа эмнэлгын, үбшэн-
һөө нэргылгын болон эмнэлгын-
санитарна хүдлэмэрине саашадань
дэбжэлтын түлөө, Бурят-Монголой
ажалшадые медицинскэ талаар
хангалгые бүхи хэмжээгээр най-
жаруулгын түлөө тэмсэлэй тур
доро үнэргөө.

Химическэ
промышленностиин
предприятинууд
дээгүүр

Химическэ промышленности
Олон предпритянуудай коллек-
тивтүд нүхэр И. В. Сталиной 70
наһан ойн баярай үдэр боло
декабрин 21-нэй үдэр хүрэт
жэйлэйнгэ үйлдбэрин тусбө
нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ, т
мическэ продуктууд, эдлэни
болон материалнуудаар арад
ажалын эрилтые, арал зоной
рэлэмжые болзорһоош ур
хангаха гэгэн уялгануудые абат

Таджикистанда

СТАЛИНАБАД. Агуухэ Ста-
линой нэрээр нэрлэгдэһэн городо
— Таджикистангай столицын пре-
дпритянууд дээрэ, нүхэр И.
Сталиной 70 наһанай ойдо зорк
лагданан социалистическэ мур-
сөөн дэлгэрбэ.
Сталинобадска текстильнэ ко-
бинатад коллектив И. В. Ста-
линой 70 наһанай ойн хүндэлэ
зорюулан, декабрин 21 хүрэт
тусбөһөө гадуур 4,5 миллион т
хэрнэйгэй продукци бүтээн гарга-
1800 килограмм хүбэи, 6,5 тон-
хлопок алмаха шэнэ уялганууд
абаа.

Сталинобадска гуталай фаб-
ри коллектив декабрин 21
рэтэр түсэбһөө гадуур 31 мян
паар гутал бүтээн гаргаха ба
кабрь соо түсэбһөө гадуур 1
мянган түхэригэй нөөсэлэгэй хэ-
гэгэн уялга абаа.

МОЛДАВИДА

Нүхэр И. В. Сталиной 70
наһанай ойн хүндэлэлдэ зориул
Молдавидахи тон ехэ — Кишин-
ско гуталай фабринын хүдэл
ришэд стахановска вахтада жа-
саа. Дайнай хойто тээни стали-
ска табанжал дотор байгуула-
данан энэ предпритяи олон мя-
ган паар гутал үйлдбэрилэн га-
гаа. Эдэнэр жэйлэйнгэ тусбө
болзорһоо урид дүүргэхэ, фаб-
рика сүүдхэ соо хэдэн зуун па-
гутал үлгү олоор гаргалда болт
хо, гүрэндэ 1500 мянган түхэриг
алмалта үгэхэ гэгэн уялганууд
абаа.

И. В. Сталиной 70 наһане
нэрэмжэтэ колхоз

ТЕРНОПОЛЬ. Теробовлянск
районой, Ивановка тосхойдо ба-
рай ехэ найндай болоо. Тосхой
бүхи 616 таряшадтай ажаһууу
колхозно ажабайдалай замда ор-
бо. Эндэ И. В. Сталиной 70 на-
һанай нэрэмжэтэ, Калининэй нэрэ-
жэтэ ба «Большевик» гэжэ гурба
колхоз эмхидхэгдээ.

М. Толкач.

ТҮМЭРЗАМАЙХИДАЙ АМЖАЛТА

Нүхэр Сталиной 70 наһанай ойн
хүндэлэлдэ Зүүн-Сибирин түмэр
замай Улан-Удын отделениян хүд-
лэмэрилэгшэдтэй дунда социали-
стическэ мурсысөөн улам үргэдэжэ
байна.

дые хэжэ, хүсэтэ паровозуудайн-
гаа гүйлгы сүүдхэ соо 200—220
километрээр дээшлүүлэб.

методээр хүдлэмэрилжэ, 10 мянган
вагон—час арбилба.
НОВО-ИЛЬИНСК станцин де-
журна нүхэр Пушкаревой халаа-
райхид Хандагатайн леспромызо-
модшодтой хамта эршэмтэйгээр
хүдлэмэрилжэ, вагонуудта модо
ашаалгаар 12 часай нормые 3 час
хүртээр хорообо.

УЛАН-УДЫН паровозно депо-
гой ахалагша машинистнууд—та-
банзуутан Ловушкин, Кольм, Шар-
ков ба бусад стахановска рейсүү-

Нүхэр Сталин—СССР-эй социалистическэ индустриализациин агууехэ зоригжуулагша ба эмхидхэгшэ мүн

Гори городто байдаг байсан. Эндэ нүхэр Иосиф Виссарионович Сталин түрэн ба ажлуулан байна.

Вождин түрэн нютагта

ГОРИ. Арбан гурван зуунжэлэй түүхтэй хуушанай грузинска город Гори алдар суутай болонхой. Тэрэнэй нэрэ олон мидлон хүнүүд омогтойгоор дурдана. Советскэ хүн бүхэнэй эгэн үнэтэ бодолын агууехэ Сталиной нютаг — энэ городтой холбоотой.

Иосиф Виссарионович Сталиной түрэн ба эдир наана үнэргэнэ бишыхан гэр Горидо байдаг. Советскэ арад зон энэ түүхтэй гэрэ ерэдүйн үетэндэ харуулын тула эгэн үнэтэ нангин юумэнэй ёһоор хадгалжа байна.

Арадуудай интернациональна хани барисаанай тул болон энэ түүхтэй гэрэ оройной элэб оластнуудай ба республикануудай хүдэлмэришэл, колхознигууд, нарын ба искусствын ажал-ябуулагшад, хургагшад уулзана. Мүн бүрээр дэлхэйн эгэн холын орчууднаа ажалшадай түлөөлгшэд эндэ ерэнэ.

Энэ гэрэй дэргэдэ нэгдэнэ муейд арбан гурван ехэ номуу адагалагдажа байдаг. Эдэнэ соүрбэн мянга гаран бэшэглэнэ.

Иосиф Виссарионович Сталиной түрэн ба ажлуулан байна. Энэ түүхтэй гэрэ оройной элэб оластнуудай ба республикануудай хүдэлмэришэл, колхознигууд, нарын ба искусствын ажал-ябуулагшад, хургагшад уулзана. Мүн бүрээр дэлхэйн эгэн холын орчууднаа ажалшадай түлөөлгшэд эндэ ерэнэ.

Энэ гэрэй дэргэдэ нэгдэнэ муейд арбан гурван ехэ номуу адагалагдажа байдаг. Эдэнэ соүрбэн мянга гаран бэшэглэнэ.

Хоца НАМСАРАЕВ

Гори

1936 оной сентябрин 20-ной түгөөгүүр, агаарай байдал маша тулгалаг, эгээлэй нидөөр холо хаймадан харахад Кавказ оройной гайхамшаг хүртэй хада ууланууд сагаан мүнгэн дуулгануудаар огторгой хадхан, тэдэнэй дундаа онсо толорхой Казбек уула хамагай оройгоор ялана.

Тэндэ хүхэ номин огторгойн энгэр дээрэ алтан туяа сасаржа, Ленинэй орден шэнги үгөөнэй шэнэ наран өөрнөгөө үдхэн хурса гэрэнь үнгэ бүрнэн үрэ жэмэс алтан аймаар бөлүүлэн, хүнэй жаргалта дайхан байдалы жаргалангай сээглэнгэр шэмэглэн үгэнэ.

Зөөлхэн хурдан гүйдэлтэй электрическэ поездын ябадал улам түргэдэжэ, шэхэндэ дунгинэн байхан абыан улам эршэтэй болон дуулдана. Поездын ябадалтай хэдэнь гал сахилма түргэн болоосынаан, минни нюдэн наана хоёр вагтайгаар вагон соо амархан буужа үгэнэгүй. Нэмэл сонхоор газашаа дүүлэн арилжа, Кавказ оройной уула хадын оройгоор, эндэ тэндэ хуушан сагай хэрэм замк, сабыама эрид байсануудай элигэн дундуур соонгон харалжа байхан шулуун агуйнууд, баха хурсахан солгон урдажалтай Кура голлой эрбэ зүбшан, хаана тэндэ уудын хабшал гурбинууд дээгүүр, баржыжа байхан айлууд, тэдэнэй таримал үдхэн ногоон сад сээглэг, түнэй намаа соогуур алтаран мушгэжэ байхан алм жэмэс мэтэ үзэхэлэн баялигуудыё һонирхон, ехэ лэ тухашаран абана хэбэртэй...

Хэдэн зуун жэлэй урдаһаа культурын сээгээр хушагдаһан гайхамшаг түүхтэй, агуу гүнзэгы Кавказ оройной толи дээрэ, бүхэ дэлхэйн ажалшадтай эсэгэ болохо, агууехэ хүнэй түрэн газарта айнашала абанан, минни зүрхэ айнае ямаршы хүсэн вагон дотор хаагаад буулгажа шадахагүй байгаа.

Тэндэ буужа байхан Грузин нэгэн уранзохёолшо сонхоор газашаа үндэжэ харан сасуу:

— Заа хүржэ ербэбди.—гээд бууриһан болоод орхино. Бише баһал бууриһаа болодоло, вагоной үүдэн тээшэ ябажа, поездын тогтохы хүлэжэ, нилээд удаан хүл дээрэ зогсобо.

Удабашегүй перрон дээгүүр поез утгажа байхан хүнүүдэй хушюун абыанууд дуулдана. Бултаараа һубарилдаһаар буубади.

Наяхан үлөөнэй арба нэгэн сабылхожо байна. Тэндэ хило бэш хадын оройдо урда сагай нэгэн ехэ.

1939 ондо гараһан литератури сорбиһоо.

Большеви́гүүдэй парти́н, Ленин, Сталиной хүтэлбэри дор ябажа, хүдэлмэришэн анги болбол угытэй гаряшадтай холбоотойгоор Агууехэ социалистическэ революци хэн ба дэлхэй дээрэ вгээл түрүү советскэ байгуулалта манай орон дотор байгуулан байна. Зүгөөр хаанта засагһаа бидэнэй абанан оройной экономика гээдэнхэй ба хүсэгүй байгаа һэн. Хаанта Росси болбол бусад оронүүдһаа аяар 50 — 100 жэлээр гээдэйд байһан юм. Энэһнээ гадна, оройнойнай ажахы дэлхэйн нэгдэлхэй дайнай үедэ һандаралгада оройнон ба хари гүрэнүүдэй интервенциин ба граждаска дайнай үедэ дахин һандаргадан байха юм.

Үнн улаанай гээдгэлые хайшан гэжэ усадхаа ба манай орон дотор социалистическэ ажахые яжа байгуула ёһотой байгаа? Большеви́стскэ парти́н агууехэ вождлар — Ленин Сталин хоёр энэ асуудалда эгээл тодо харюу үгөө.

Тимэ, бидэнэр орон дотороо социализм байгуула, оройноогоо техничкэ ба культуна гээдгэлые усадха шадахади гэжэ тэндэ хэлдэг һэн. Энээнэй тула нэн түрүүн арадынгаа бүхэ ажахые, тэрэ тоодо газарарялангы шэнээнэй эбсэглэжэ шадаха томо социалистическэ индустри байгуула хэрэгтэй байгаа.

В. И. Лениной заабаринуудта түшгэлэн, И. В. Сталин социалистическэ индустриализациин гайхамшагта эсэн мэргэн программа зоёһон ба тэрэнэй болото дээрэ бэжүүлэгдэхэ ябадалы сэхэ хүтэлбэрилэн байха юм.

Агууехэ Сталин болбол 1925 ондо болоһон ВКП(б)-гэй XIV съезд дээрэ социалистическэ индустриализациин политикын зүд байһаниё баримталан харуулан ба манай оройнине аграрна оройноо индустриальна, шухала хэрэгтэй хэрэгсэл түхээрэлгы өөрнөгөө хүсөөр үйлдбэрилжэ шадаха орой болгон хубилгаха гэгэн түхэтэ зорилго табяа һэн.

Нүхэр Сталин болбол ороноо индустриализацила тушаа партин генеральна хараа шугамай зүб байһаниё баримталан харуулаһаа гадна, мүн энэ түүхтэй зорилгы бэелүүлжэ харгы замууды ба арга методүүдые заажа үгөө һэн. Нүхэр Сталин хадаа индустриализациин капиталистическэ методдээ үндэһөөрөө илгаатай, индустриализациин советскэ методэ зоёһон байгуула.

Капиталистическэ ороноудта индустриализаци болбол ходоодо хүнгэн индустриһаа эхилдэг байһан юм. Энээнэй тула тон ехэ саг хэрэгтэй байдаг һэн. Зүгөөр советскэ гүрэн удааржа шадахагүй байгаа, бидэнэр хүндэ промышленностиние, тэрэнэй гол шухала хубинь бологшо машинобүтээлгы тэрэ дарьдань түргэн темпгүйгээр байгуула ёһотой байгабди.

Хүндэ промышленностин предприятинууды байгуула ябадалда тон ехэ мүнгэн зөөри хэрэгтэй байһан юм. Капиталистическэ ороноуд хадаа колоннууды топохын ашаар, сэрэгэй контрибуциинуудай ба хари гүрэнүүдэе богуулолгын урьһаламжануудай ашаар хүндэ индустриэ байгуулагдай байһаниё мэдэжэ. Нөөсэл үннээдэ бүхэ буртаг муухай эшэ үлгэһы советскэ гүрэн хэрэглэжэ огто шадахагүй байгаа.

Нүхэр Сталин болбол орон дотороо социалистическэ нөөсэлгэ хэжэ тон шэнэ эшэ үндэһнүүдэе заажа үгөө һэн. Октябрьска революциин ашаар помешигүүд ба капиталистнуудһаа үйлдбэрин хэрэгсэлнүүды буйан абалга, газар, уһан, фабрика, заводуудай, банкнууд болон бусадтай хубинь үмсэ болоод байһан ябадалы усадха ба тэдэниё бүгдээрэ дай зөөри болгоһон ябадал хадаа манай индустриэ хүжөөхын тула зөөри хэрэгсэлнүүды социалистическэ ёһоор нөөсэлжэ хүсэ ехэтэ эшэ үндэһ бин болгоо.

Гүрэнэй промышленностьһаа, банкнууд ба худалдаа наймаанһаа оройнон сээр олоноуд, бүхэ юумээ тон наринаар химгалдага, продукциин өөрын үнэ сэнгы химдаруула, ажалай бүтээсы дэглэгүүлгэ, дотоолын урьһаламжа ба арад зоний нөөсэлгэ,

индустриализациин тулада советскэ засагай зөөри олохо һубаг каналнууд нимэ байгаа.

Индустриализациин эшэ үндэһнүүд тухай нүхэр Сталиной элэ заабаринууд парти ба советскэ арадта найдамтай зүб зэбсэг олгожо үгөө. Энэ зэбсэгтэй ашаар шэнэ шэнэ фабрика, заводууды байгуула хэрэгтэ аймагтар ехэ зөөри элсүүлэгдэжэ зориулагдан байха юм.

Социалистическэ индустриализациин онсо илгаань юуб гэбэл, тэрэ хадаа ажалшадтай материальна ажабайдалай хэлбэришгүгээр хайжарха ябадалтай таһаршагүй холбоотой.

Нүхэр Сталиной агууехэ түүхтэ аша габьяань юуб гэхэдэ, тэрэ хадаа индустриализациин түргэн темпын түлөө зоригтой шангаар арид шууд тэмсэл хэһэн байна. Хүндэ индустриэ үзгөөдгүй түргэн темпээр байгуула ба хүжөөжэ шухала гэжэ нүхэр Сталин харуула. Оройной үнн удаан жэлэй гээдгэл, капиталистическэ хүрээлэлгын оршон байдал ба сэрэгэй интервенциин аюул хадаа манайда хүндэ промышленностиние туйлаа түргэнэр байгуулхы тон шангаар өрнөжэ байгаа.

«Түрүү ороноудһаа бидэнэр 50 — 100 жэлээр гээдгэбди, — гэжэ нүхэр Сталин хэлэ һэн. — Энэ зайе арбан жэлдэ ябажа гараха ёһотойбди. Нэгэн гээ һаа энээнине хэхэбди, үгы һаа бидэниё нуга дараха байна» («Лениннизмын асуудалнууд», июр 329).

Советскэ байгуулалтын булюуһан байһан ябадал, үргэн олоннын үсхал оролдоло хадаа капитализмын үедэ хээзөлшө байгаагүй, социалистическэ индустриализациин тимэ түргэн темпүүды туйлаха арга боломжонууды олгожо үгэһэн байна.

Нүхэр Сталиной зоригжуулан, манай оройной ажалшад СССР-ые социалистическэ индустриализацила агууехэ хэрэгтэ жасган оройнон байха юм. Индустриализациин стилинска программа дээрэ үндэһлэгдэнэ стилинска табанжэлүүд хадаа советскэ хүнүүдэй зоёһон байгуулхы ажал-ябуулые, ажал хүдэлмэриние шэнэ, социалистическэ индустри оройноо байгуулаха ябадалда зориулаа. Сталинска табанжэлүүды болзоһоон урид дүүргэһэн түлөө социалистическэ мурьсөөн дэлгэрэ. Энэ мурьсөөн хадаа хүсэн түгэс стахановска хүдэлөө зоригжуулан бин болгоо һэн. Заа хизааргүй ехэ бүхэ орой доторнай шэнэ барилганууд, советскэ индустриин гигантууд бодхоогдоо.

СССР-ые социалистическэ ёһоор индустриализацила хадаа Лениннизмын дайсда — троцкистско-зиновьевскэ ба бухаринска урбашадта эсэргүү үсэд шанга тэмсэл дотор бэелүүлэгдэ. Эдэ урбашад болбол оройнине индустриализацила хэрэгы наатуулан болюулахы, манай Эхэ орон дотор дахин капитализм байгуулхы, манай Эхэ оройнине империалистическэ гүрэнүүдэй колони болгохы оролдоһон байна. Нүхэр Сталиной гүн ехэ сэсэн мэргэнэр уридшалан харадаг шадабарин ашаар, булад хатуу ба зориг түгэлдэр байгуулан ашаар арадай эбүүрхэмэ муухай эдэ дайсад элишлэгдэһэн ба үй бута сохигдоһон байна.

1929 ондо нүхэр Сталин ингэжэ хэлэ һэн:

«Бидэнэр «рассейскэ» үнн удааннагаа гээдгэлые хойно орхёод, индустриализациин замаар хүрдэн түргөөр дабыжа ябабди. Бидэнэр металлческэ орой, автотранспортиин орой, тракторизациин орой боложо байнабди. СССР-ые автомобиль дээрэ, мужыгые трактор дээрэ, һуулгахадамнай — «цивилизацияраа» һайрхадаг ямархуу капиталистар бидэниё хүсэхэе туршаг лэ. Ямар ороноуды тинхэдэ гээдгэлгэжэ гэжэ, ямарнууды түрүү гэжэ «тодорхойлохо» болонод, бидэнэр шөөе харахабди» («Лениннизмын асуудалнууд», июр 274).

Агууехэ Сталиной ингэжэ сэсэн мэргэнэр уридшалан хэлэһенин чдан болонгүй бэелүүлэгдэ һэн. Нэгэдэхи ба хоёрдохи стилинска

табанжэлүүды бэелүүлнэй ашаар манай советскэ орон хүсэн түгэс индустриальна ба нрлхэно гүрэн болоо, социалистическэ обшество байгуулаа. Бидэнэр промышленностингаа хүжэлтын талаар гол капиталистическэ ороноуды ахижа гараһан, һүүлдэнэ үйлдбэрингөө техникыншые талаар тэдэнэй урлан оройнон байнабди. Нүхэр Сталин болбол гол капиталистическэ ороноуды экономическа талаар, ондоогоор хэлэхэдэ, промышленна продукция хүн бүридэ үйлдбэрилхэ хэмжээнэй талаар хүсэхэ ба урлан оройно зорилгы гурбадахи табанжэлдэ СССР-эй гол шухала зорилго болгон табяа һэн.

Энэ зорилгы амжалттайгаар шиндхэхэ ябадалы немецко-фашистска булимтаргашадтай добтоһон дайн наатуулан зогсоһон байна.

Ороноо социалистическэ ёһоор индустриализациин стилинска политика болбол дайн сэрэгтэй шалгалтын хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ манай оройнине абараа. Табанжэлүүдэй үедэ байгуулагдан хүсэ ехэтэ социалистическэ индустри Советскэ Армия мүнөө сагай бүхэ түрэлэй зэбсэгүүдээр хангаха арга боломжо манай орондо үгөө. Тинхэдэ, нүхэр Сталиной үүсхэлээр оройнойнай зүүн тээнэ байгуулгдан нүрүнэй — металлургическа хоёрдохи база илангаа ехэ үүргэ дүүргэ.

Генеральна полководец агууехэ Сталиной ударилдага дор ябажа, советскэ арад зон Эсэгэ ороноо хамгаалгын даие илалта түгсөөр дүүргэдэ, өнхэ амгалан зоёһон байгуулхы ажал-ябуулаа — коммунистическэ обшество байгуулгаа дахин үргэлжлүүлэ.

Дайнай һүүдэй шэнэ табанжэлэй гурбан жал арба нарын туршда советскэ арад зон ажахынгаа хүжэлтын дайнай урда тэхэ хэмжэе үлүүдэ. 1949 оной ноябрин 6-да Московско Советдэй байрай заседани дээрэ хэлэһэн элдхэл соогоо нүхэр Маленков ингэжэ хэлэбэ: «Дайнай һүүдэй нэгдэхэ табанжэл болзоһоо урид дүүргэдэжэ гэжэ тоолохо бүхэ үндэһэ баримтатыйбди». Сталинска шэнэ табанжэлэй зорилгонууды дүүргэхэ ябадалда манай социалистическэ индустри түрүү үүргэ эзэлнэ.

СССР-ые социалистическэ ёһоор индустриализацила хадаа улас хоорондын тон ехэ удхашанартай. Арадай демократин ороноудай ажалшад өөһднөө ороноуды социалистическэ индустриализацила хэрэгтэ советскэ арадай зоёһон байгуулхы үлгэр жэшээ дээрһэ хургаал абана. Нүхэр Сталиной гайхамшаг сэсэн мэргэн «хоёолнууд энэ агууехэ түүхтэ зорилгы шиндхэхэдэ тэндэнэ хүсэ ехэтэ духовно зэбсэг боложо үгэнэ.

Инаг вождэ ба багшынгаа 70 найһанай оие тэмдгэлжэ зуураа, СССР-ые хүсэн түгэс индустриальна гүрэн болгохын тула нүхэр Сталиной хэһэн асар ехэ хүдэлмэриние тон ехэ һайшаалтайгаар ба баясхалтайгаар наһан турдажа байна. Эрхим һайн промышленна предприятинууд, хүсэ ехэтэ шахтанууд болон руднигууд, электростанцинууд, эгээл шэнэ харгы замууд — элэ бүгдэ хадаа нүхэр Сталиной сэсэн мэргэн ухаан бололол ба үүсхэл оролдоһын ашаар, социалистическэ Эхэ ороноо хүртэ ехэ хүсэ падлаштай болгохын түлөө тэрэнэй эсшэ сусаһагтэй ажал хүдэлмэриние, анхарал оролдоһын ашаар байгуулагдаа.

Агууехэ Сталиной хүндлэлдэ баясхаланга арад зон манай оройной эгээл эрхим һайн барилганууды тэрэнэй нэрээр нэрлэдэг. Социалистическэ индустриэ урагшань, шөнө ехэ һалбаран бадаралта тээшэ дабышуула ябаа манай түрүү хүдэсмэришэд, техничүүд, инженерүүд, эрдэмтэд өөһднөө гөөр эрхим туйлалтанууды агууехэ Сталинда зориулагдана.

Сталиной гүн ехэ ухаан бодолы Эхэ оройноого, арад зоннойгоо нэрэ турын түлөө баатаршалгын хэрэгүүдтэ советскэ хүнүүды зоригжуула. Сталин бол бол коммунизмын илалтын түлөө тэмсэлэйманай туг гээшэ.

И. Шувов.

ДААЛГАБАРЯА ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭБЭ

Бүрэн-Монголой «Труд» гэжэ олзборилгын артелиин коллектив советскэ арадай инаг вождэ нүхэр Сталиной түрэннөө хойшо 70 жэл гүйсэһэнэй оие ажалай үндэ бүтээсээр утгалын түлөө арид шангаар тэмсэжэ байна.

Эднэр декабрин 21 болотор нарынгаа түсбөөе галуур 110 мянган түхэргэй продукци үйлдбэрилэн гаргаха гэгэн хүндэтэ

уялга абанан байгаа. Мүнөө ажалай 22 түрүүшүл стахановска вахтада жасгаад, нарынгаа программые 100 гаран процент дүүргэбэ.

Е. Моссорова.

Бүрэн-Монголой «Труд» гэжэ олзборилгын артелиин коллектив советскэ арадай инаг вождэ нүхэр Сталиной түрэннөө хойшо 70 жэл гүйсэһэнэй оие ажалай үндэ бүтээсээр утгалын түлөө арид шангаар тэмсэжэ байна.

